

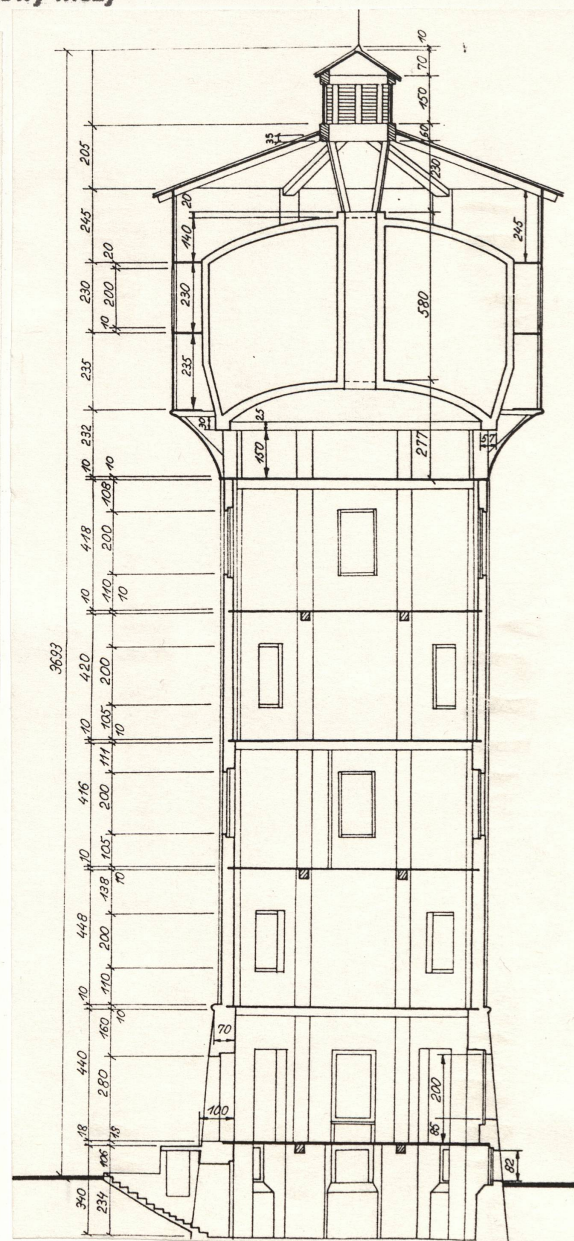
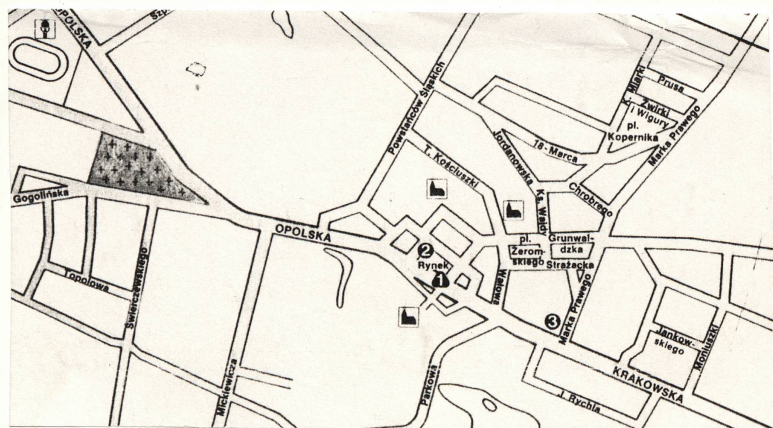
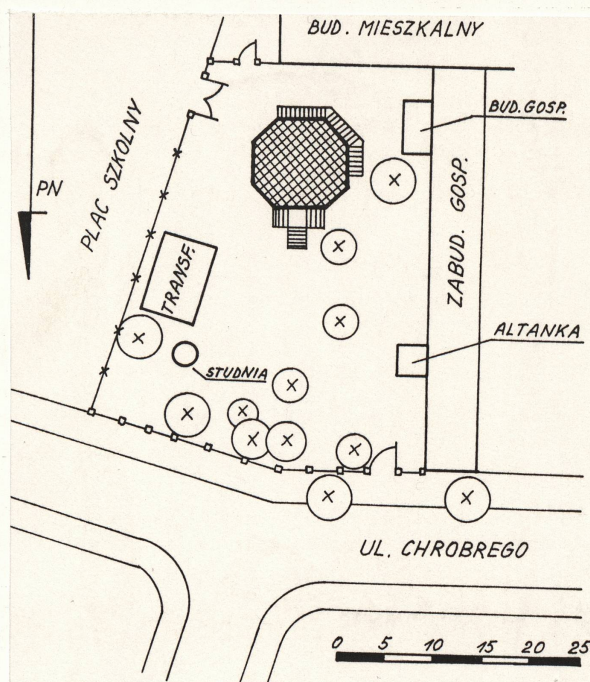
3. Miejscowość

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEŃ - KOMUNALNA

1906

STRZELCE OPOLSKIE

11. Widok ogólny wieży ciśnień, neg. 1657; sytuacja; orientacja 1:200.000; przekrój pionowy wieży

4. Adres

ul. Bolesława Chrobrego 2

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie

gmina Strzelce Opolskie

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Gross Streblitz (do 1945)

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo opolskie

powiat Strzelce Opolskie

8. Właściciel i jego adres

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki
Komunalnej
Strzelce Op., ul. Mickiewicza 2

9. Użytkownik i jego adres

MPGK. Zakład Wodociągów i Kanalizacji,
Strzelce Op., ul. Habryki 11

10. Rejestr zabytków

Nr

data

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

W XIX w. mieszkańcy miasta czerpali wodę ze studni prywatnych, kopanych oraz z 13 publicznych, z których kilka wierconych pobierało wodę głębinową. Z pocz. XX w. władze miasta zdecydowały się na budowę nowoczesnego wodociągu centralnego. Projekt zakładał budowę 3 studni (w pobliżu wieży), z których woda czerpana byłaby pompami tłokowymi o napędzie z silników gazowych, usytuowanych w dolnej partii wieży (współcześnie eksploatowana jest tylko jedna studnia zlokalizowana k/wieży a ciężar zaopatrzenia miasta w wodę dźwiga nowe ujęcie wody zbudowane w rejonie Nowej Wsi gdzie woda czerpana jest z kilku studni i poddawana uzdatnianiu).

Komunalna wieża ciśnień utrzymana została w duchu historyzmu. Ośmiokątny, prosty trzon (w podstawie piramidalny-ścięty) dźwiga analogiczną głowicę o dużym nadwieszeniu co zawdzięcza szkieletowej, żelbetowej konstrukcji ustroju nośnego. Klasyczne proporcje i neobarokowy portal, secesyjny ornament poręczy schodów prowadzących do wejścia w zasadzie wyczerpuje skromny katalog form dekoracyjnych. Twórcy wieży eksponują ustrój nośny budowli i nie skrywają jej technicznego charakteru wnosząc w krajobraz kulturowy miasta treści związane z przemysłem i techniką. W tym aspekcie szokuje kontrast skromnego historyzującego detalu elewacji z nowoczesnie pomyślaną konstrukcją budowli zapowiadającą nadejście epoki modernizmu.

Wieża Strzelc Opolskich zajmuje pozycję jednej z pierwszych budowli tego typu wznoszonych w technologiach żelbetowych - obok wieży ciśnień m.in. Lubina (woj. legnickie). Wyróżnia ją dojrzałość formy, odpowiadająca stosowanym materiałom i technologiom i z tego względu należy się jej uwaga szczególna - jako wybitnemu dziełu inżynierii cywilnej.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Wieżę usytuowano w centrum miasta, na obszarze wodonośnym. Sąsiaduje z rozproszoną w tym rejonie zabudową miejską; budynkami mieszkalnymi i placem szkolnym. Budowla złożona jest z trzonu i głowicy kryjącej zbiornik wieżowy wody.

Materiał. Wieżę posadowiono na pierścieniowym fundamencie betonowym. Ustrój nośny trzonu stanowi 8 żelbetowych słupów powiązanych żelbetowymi belkami poprzecznymi, które stanowią równocześnie oparcie stropów międzykondygnacyjnych (wykonanych jako płyty żelbetowe). Szkielet ten wypełniono ścianą osłonową, murowaną z cegły, wewnątrz tynkowaną i bieloną a z zewnątrz tylko spoinowaną. Tynk zyskała tylko elewacja podstawy, wykonanej w betonie wylewanym na mokro (w szalunkach drewnianych), gdzie wprowadzono boniowanie sugerujące licowanie ścian kamieniem gładzonym. Na koronie trzonu oparto wykrzyżowany ruszt żelbetowy, na którym wsparto zbiornik wody opracowany w konstrukcji monolitycznej - jako żelbetowy, typu Intze. Na krańcach belek rusztu oparto ścianę osłonową zbiornika wykonaną również w żelbetowej konstrukcji szkieletowej wypełnionej cienką ścianką osłonową z betonu położonego na siatce Rabitza. Głowicę przykrywa żelbetowa płyta stropodachu, kryta papą na lepiku. W centrum dachu wprowadzono żelbetowy świetlik/wywietrznik, w formie latarni, z drewnianymi żaluzjami i wydatnym stalowym szpicem (odgromnikiem). Z poziomu terenu na parter oraz z poziomu terenu na I piętro prowadzą schody konstrukcji żelbetowej, opatrzone stalową poręczą. Z I piętra na II-gie wiodą żelbetowe schody dwubiegowe ze spocznikiem. Wyżej - do podstawy zbiornika - komunikację pionową poprowadzono stalowymi drabinami. Drewniane pomosty wokół zbiornika wspierają się na wspornikach wykonanych z dźwigarów stalowych. Łączność pomiędzy nimi zapewniają drewniane drabiny. Stolarka okienna trzonu i głowicy drewniana. Parapety i nadokienniki okien trzonu wykonane w tynku. Podobnie, w tynku, opracowano portal gdzie występuje również cegła licowana. W piwnicy i na parterze posadzki betonowe, wylewane na mokro, zacierane.

Plan. Podstawa trzonu oparta na rzucie 8-kąta foremego o boku ok. 4,0 m. (na poziomie piwnicy). Trzon o średnicy wewn. zwiększającej się z wysokością od 7,5 m. (piwnica) do 7,62m na I piętrze i 7,9 m. od III piętra. W piwnicy usytuowano wloty rorociągów oraz przepompownię wody. Trzy wyższe kondygnacje wykorzystywano dla celów magazynowych i socjalnych. W głowicy, wokół zbiornika - obejście, pomosty robocze o szer. 0,8 m.

Bryła. Wieża podpiwniczona, 5-kondygnacyjna. W podstawie trzon zbieżny ku górze (stożkowy) - do wys. 5,4 m. Wyżej trzon z zewnątrz prosty. Wysokość trzonu ok. 25,2 m. Wysokość ściany osłonowej nadwieszanej głowicy ok. 7,1 m. Całkowita wysokość budowli 36,93 m.

Elewacje. Żelbetowe słupy ustroju nośnego i łączące je belki poprzeczne tworzą regularny rysunek uwidoczniający ustrój konstrukcyjny i podziały międzykondygnacyjne budowli. Pola między nimi wypełniono cegłą spoinowaną. Przemienne wprowadzono w nie duże, prostokątne otwory okienne (po 4 na kondygnacji), których parapety i nadokienniki wykonano jako tynkowane. Konstrukcja szkieletu głowicy eksponowana w formie lizen łączonych geometryczną linią, bliską linii secesji. W głowicy 8 dużych, prostokątnych okien rozmieszczonych symetrycznie w jednym poziomym pasie. Portal neobarokowy. Istotny element dekoracyjny stanowi stalowa, nitowana bariera schodów zewnętrznych prowadzonych po ścianie trzonu na piętro a także boniowanie elewacji stożkowej podstawy.

Instalacje. Elektryczna, gazowa (parter), odgromowa, wodna, kanalizacyjna, grzewcza (piec węglowy na I piętrze).

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

STRZELCE OPOLSKIE WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIENIA
Komunalna

dokumentacja fotograficzna i rysunkowa /elewacje/

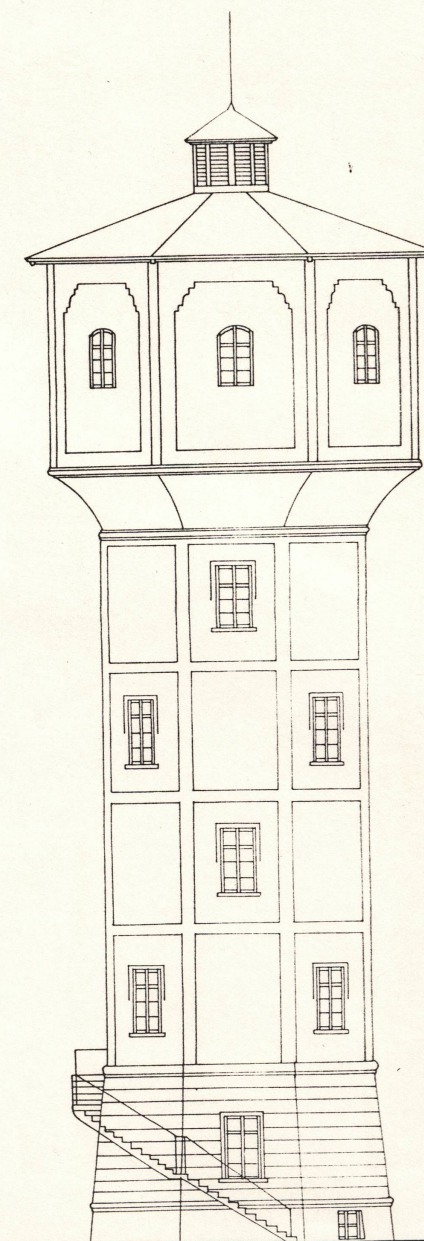
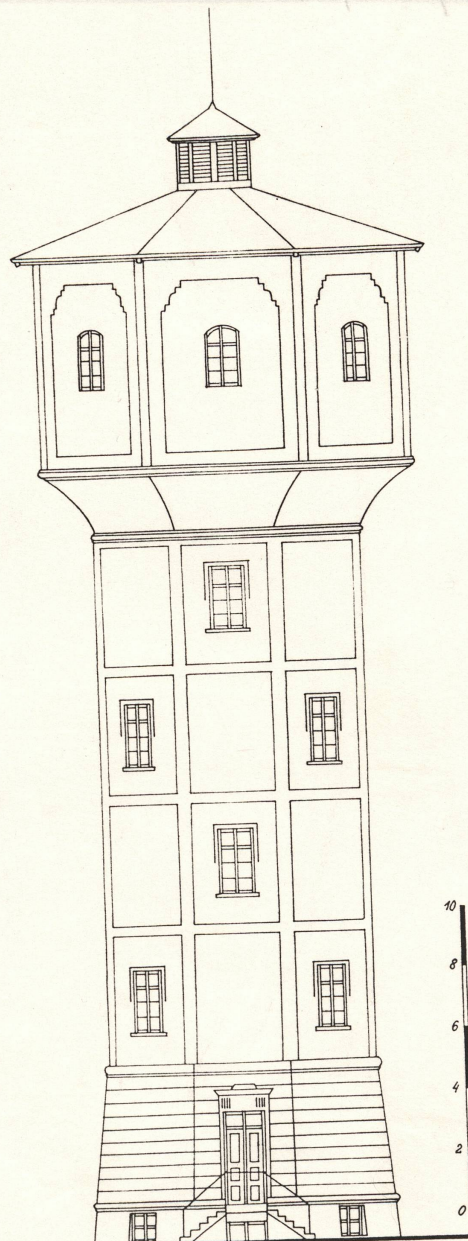

1. Widok ogólny wieży ciśnieniowej

Elewacje /także vertele/

2. Widok ogólny wieży

3. Głowica

Wkładkę założył: dr Stanisław Januszewski 15.04.1993 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum BS i DZT S. Januszewski /także kalki rys./

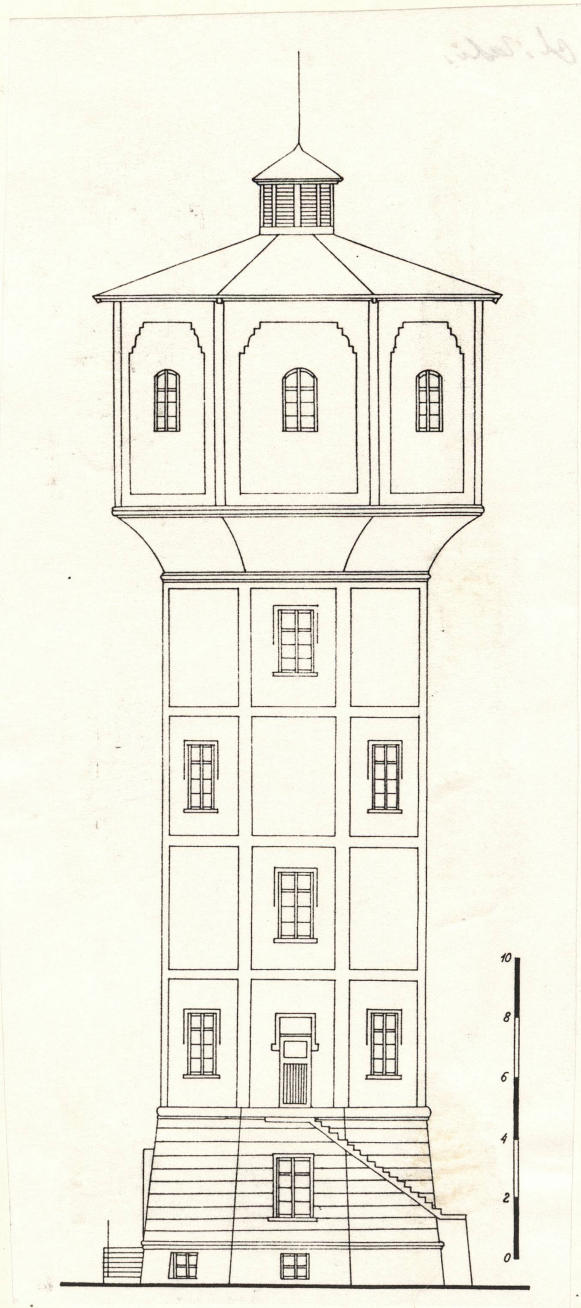
Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

WZÓR CUDZ. 17131

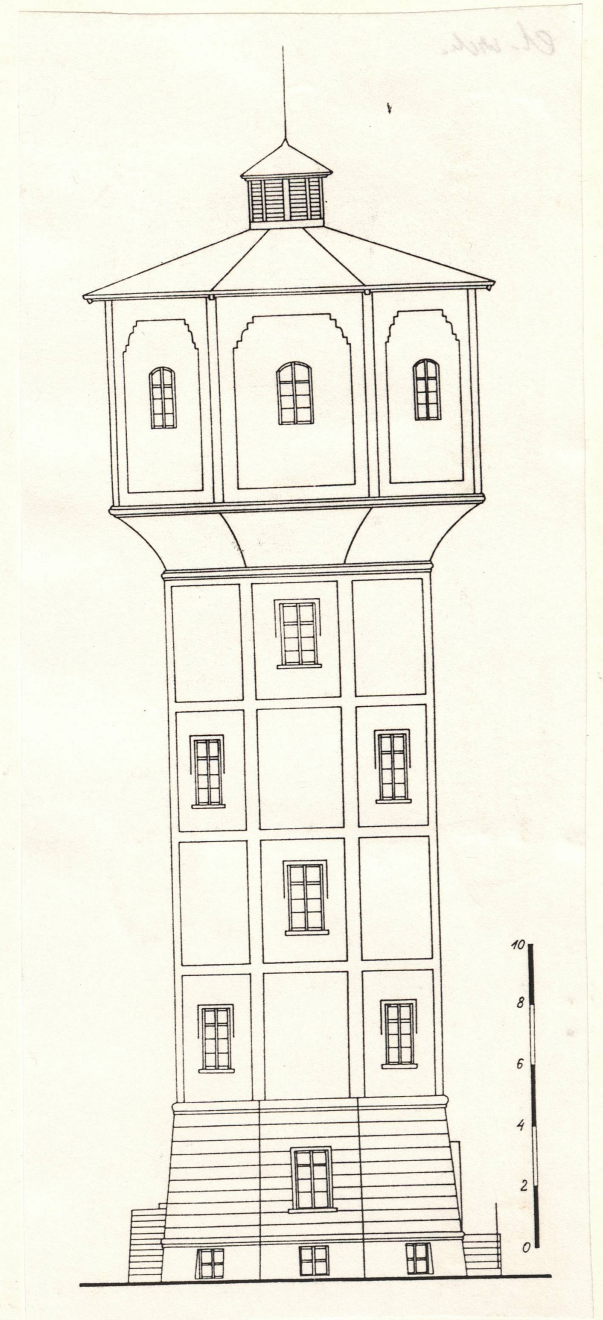
100/1655

100/1659

Zach.

Wsch.

1. Miejscowość

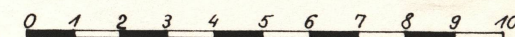
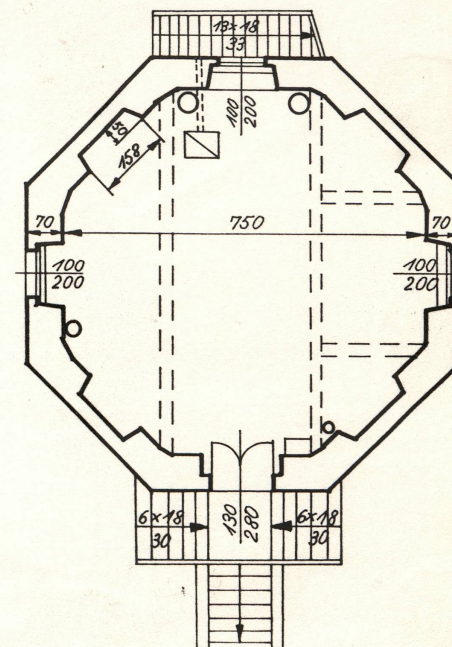
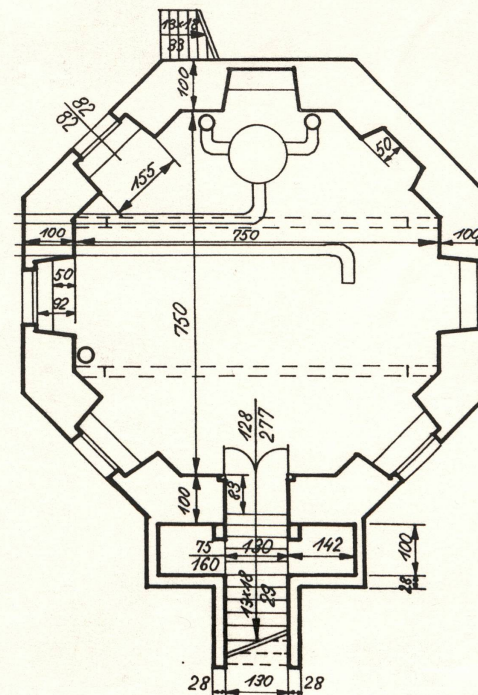
STRZELCE OPOLSKIE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN
Komunalna

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna i rysunkowa /rzuty kondygnacji/

1. Widok ogólny wieży ciśnien
2. Schody zewnętrzne na piętro
3. Podstawa trzonu

Rysunki: rzut piwnicy
parteru

VERTE!

I kondygn.
II kondygn.
III kondygn.
IV kondygn.
kondygn. podziemiowej
głowicy i zbiornika

dr Stanisław Januszewski 15.04.1993 r.

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

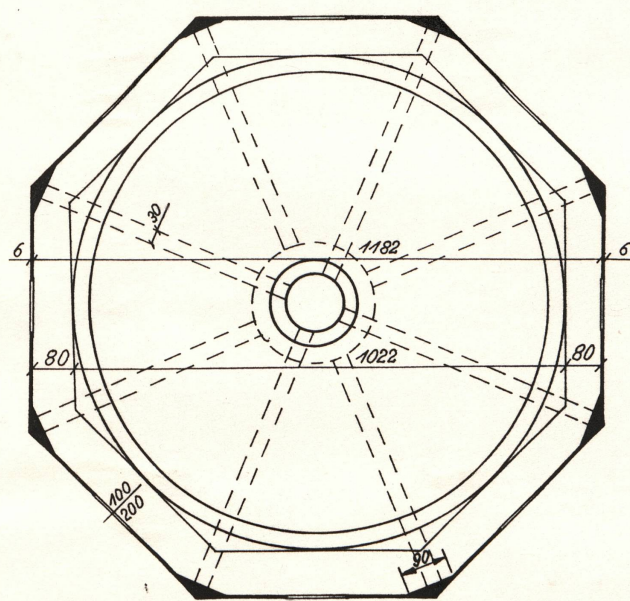
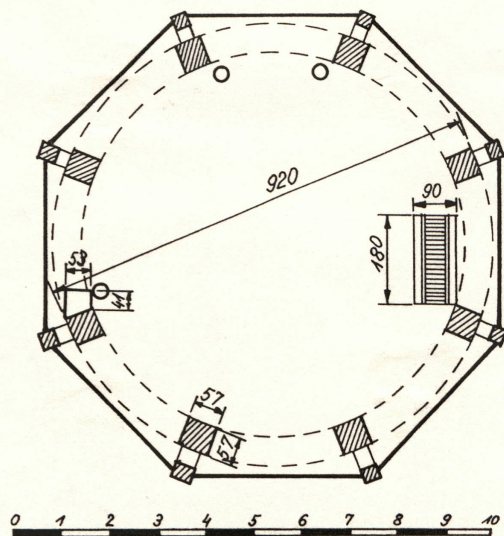
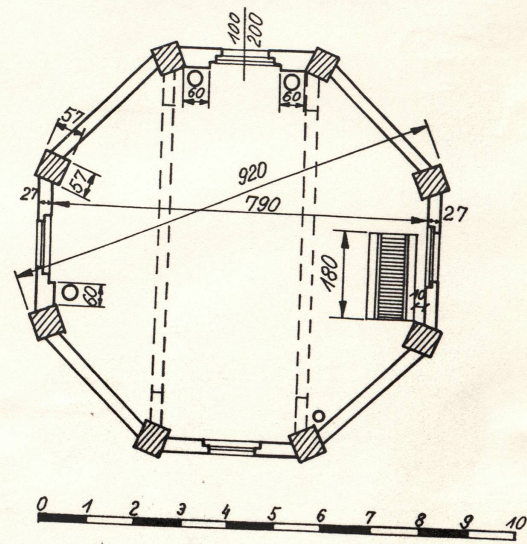
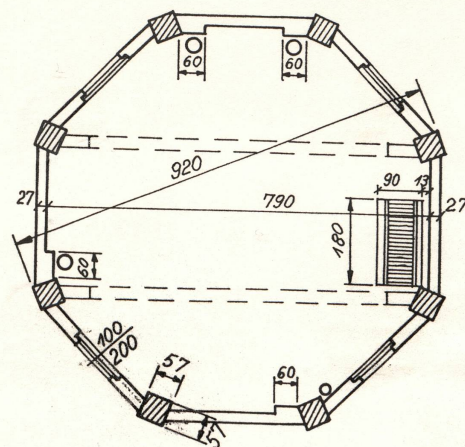
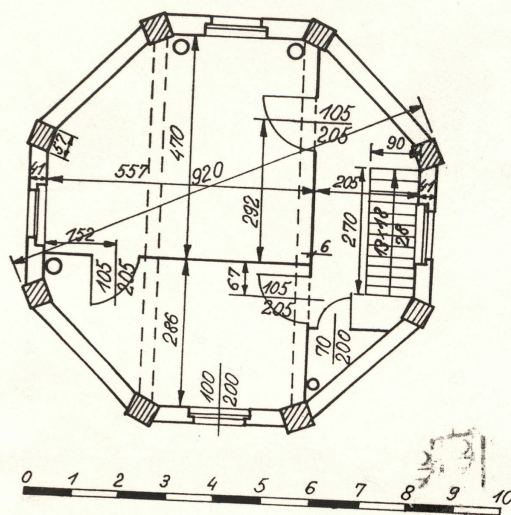
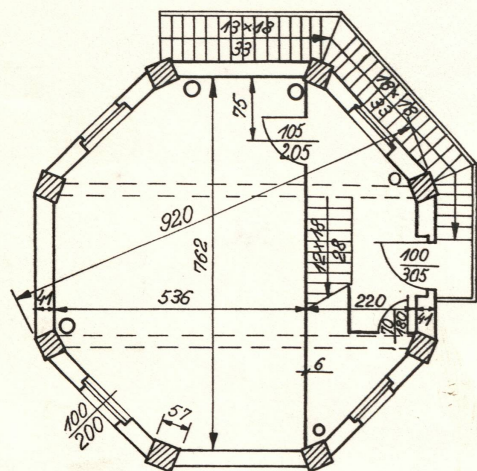
archiwum BS i DZT S. Januszewski /także kalki rys./

Miejsce przechowywania negatywów:

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

1978 r

14. Kubatura 2858 m ³ . pojemność zbiornika 250 m ³	15. Powierzchnia użytkowa pow. zabudowy 77,8 m ² . pow. użytkowa ok. 300 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Wodociągowa wieża ciśnieni - komunalna	17. Użytkowanie obecne Zbiornik wieżowy wyłączony z eksploatacji. W piwnicy przepompownia podająca wodę bezpośrednio do sieci miejskiej.
18. Prace budowlane i konserwatorskie <p>Po II wojnie światowej eksploatację wieży podjęto ok. 1950 r. Od tego czasu prowadzono tutaj jedynie okresowe przeglądy i prace konserwacyjne, nie ingerując w bryłę, formę i plan obiektu. W latach 70-tych XX w. wyłączono z eksploatacji zbiornik wieżowy wody. Wprowadzone wcześniej, już w latach 50-tych pompy odśrodkowe o napędzie elektrycznym zaczęły podawać wodę czerpaną ze studzien bezpośrednio do miejskiej sieci wodociągowej - z pominięciem zbiornika wieżowego. Z uwagi na funkcjonującą przepompownię budowla jest odpowiednio zabezpieczona i poddawana okresowym pracom konserwacyjnym, które w ostatnich 20 latach koncentrowały się na dolnych kondygnacjach. W latach 50-tych XX w. zamurowano otwory okienne piwnicy i parteru. Na II piętrze zabudowano łazienkę dla personelu wodociągu miejskiego.</p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <p>Konstrukcja budowli pozostaje w dobrym stanie technicznym. Występuje korozja betonu widoczna zwłaszcza w słupach nośnych i stropach. Wymaga to odpowiednich robót remontowych ale nie zagraża trwałości konstrukcji wieży. Korozja widoczna jest również w partii głowicy i płyty żelbetowego stropodachu. Pokrycie płyty - papa na lepiku - wymaga przełożenia. W podstawie widoczne liczne uszkodzenia tynku. W centralnej partii trzonu wiele spoin pomiędzy cegłami jest wyplukanych.</p> <p>Wieża jest ogólnie zaniedbana. W oknach wyższych kondygnacji i głowicy brak oszklenia. Stalarka okienna i drzwiowa od lat pozbawiona właściwej konserwacji, podobnie elementy stalowe - np. poręcz schodów zewnętrznych, stalowe drabiny komunikacyjne, wsporniki pod pomosty robocze, etc. Budowla wymaga remontu, który w pierwszym rzędzie objąć winien partię głowicy. Niezbędne są przy tym prace malarskie wewnętrzne i zewnętrzne.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Objęcie obiektu ochroną prawną - wpis do rejestru zabytków. - podjęcie interwencji konserwatorskiej w kierunku podjęcia prac remontowych, których zakres i sposób prowadzenia ustalić winna odpowiednia ekspertyza techniczna. - utrzymać bryłę i oryginalne elewacje budowli łącznie ze stalarką okienną i drzwiową, odbudować zamurowane otwory, w inny sposób zabezpieczyć obiekt przed penetracją z zewnątrz. - dopuścić zmiany programu użytkowego wieży, - prace remontowe prowadzić pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- karta ewidencyjna środków trwałych. Dział Księgowości Środków Trwałych MPGK w Strzelcach Opolskich
- L. Engel, Wieża wodna Strzelce Opolskie. Inwentaryzacja budowlana, Opole 1968, mnps. w ZWIK Strzelce Opolskie

24. Uwagi różne**25. Opracował; program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski**

- tekst** dr Stanisław Januszewski 15 luty 1994 r.
- plany, rysunki** mgr inż. Anna Broniewska 15 styczeń 1994 r.
- zdjęcia fotogr.** dr Stanisław Januszewski 15 styczeń 1994 r.
- miejsce przechowywania negatywów** BSiDZT S. Januszewski i kalki rys.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

22. Bibliografia

- S. Januszewski, Wassertürme an den Bahnstrecken des Oderlandes - Eine Erbschaft der Zivilisation, w: XIX Congres ICOHTEC, Wien 1991
- S. Januszewski, Wodociągowe wieże ciśnień woj. poznańskiego, w: Sprawozdania BSiDZT S. Januszewski, Wrocław 1992, nr 7, mnps.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)**23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)****27. Załączniki**

Nr 1/2 - dokumentacja fotograficzna i rysunkowa